

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

Henrici Valesii Annotationes In Librum Quartum Historiae Ecclesiasticae
Evagrii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

HENRICI VALESII
ANNOTATIONES
IN LIBRUM QUARTUM
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
EVAGRII.

In Caput. I.

Ἡμεῶν τῶν ἐν τῇ αὐλητῶρει. Id est, *Magister officiorum*. Sic enim Græci eam dignitatem exponere solent. Jordanes tamen in libro de successione regnorum, Justinum non ex Magistro officiorum, sed ex comite excubitorum, Imperatorem à Senatu electum esse scribit. Cui consentit auctor Chronici Alexandrini, & vetus Chronographus quem olim edidi ad calcem Historiarum Ammiani Marcellini. Procopius in Anecdosis pag. 28. de Justino Imperatore loquens adhuc privato, ita scribit; ἀρχόντα γὰρ αὐτὸν ἀναστάσιος βασιλεὺς κατέσχευε τὴν ἐν παλατίῳ φυλάξων, Id est, Anastasius Imperator eum comitem excubitorum creavit. Idem Procopius Justinum, non Thracem, ut Evagrius & Cedrenus ac Zonaras, sed Illyrium facit, natum oppido Bederiana. Theophanes quoque Justinum Illyrium fuisse dicit. Auctorem vero Chronici Alexandrini factis mirari non possum, qui cum eum Bederianitem faciat, Thracem tamen nominat.

In Caput III.

Ἐπὶ τῆς Θράκης ποιόμενον. Nicephorus in libro 19. cap. 1. pro verbo ποιόμενον, substituit διάζοντα. Ego vero Evagrium scripsisse existimo τὰς διατριβὰς ποιόμενον. Sed à Librariis duas priores voces omittas esse. Posset etiam scribi σκηνοποιόμενον.

ἑὸς τῶν καλεσμένων φραισίντων. Duo erant exercitus in comitatu Imperatoris Romani, qui presentes dicebantur, Græcis τὸ φραισίντων. His præerat duo Magistri militum, qui in presenti, seu presentiales vocabantur. Et in Orientali quidem Imperio, alter ex iis erat Magister peditum, alter equitum. In Occidentali autem Imperio uterque erat Magister equitum ac peditum. De iis duobus Magistris militum presentium loquitur Malchus in excerptis Legationum pag. 93. τὸν δὲ δευτέρου κατὰ τὰς φραισίντων δύο στρατηγῶν

ἄτος τῆς ὡσαύτως ἰχθυόμενος. In codice Telleriano ita scribitur hic locus ἄτος δὲ ἐν ὡσαύτως ἰχθυόμενος. ἐν τινὶ μεταλλοῦ θύρῃ. Musculus hunc locum sic vertit. In obscuriore quadam Palati jannæ dolo occiditur. Christophorus vero ita interpretatur; In porta quadam post anlam posita, &c. Joannes autem Langus qui Nicephorum Latine interpretatus est, ita vertit. Ad quadam in media aula jannam dolo occiditur. Scilicet exprimere volebat vocabulum quo usus est Nicephorus, μεταλλοῦ. Græci duas portas in ædibus pedeplanis habebant. Quarum prima, quæ plateam spectabat, dicebatur ἀνελίος θύρα, ut docet Harpocratio; secunda vero, μέσσυλος seu μέσσυλιος, eo quod media esset inter vestibulum & atrium, vel quod inter ἀνδρώνειον & γυναικωνίτιον media esset, ut tradit auctor Etymologici. Utriusque portæ mentionem facit Lysias in oratione pro Eratosthene de eade, hīs verbis; ἀγαπησμένους ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐφόρει ὁ μέσσυλος θύρα ἢ ἀνελίος. Scribendum puto ὁ μέσσυλος ἢ ἀνελίος θύρα. Heliodorus in libro 3. ad calcem ad eum Lysia locum alludit, cum ait, ἐφόρει τὴν ἢ μέσσυλος. Quem locum Interpres ita vertit, *Perstreperebas ostium atrii*. Aelius Dionysius in Lexico apud Eustathium in Ἰλιάδος λ. pag. 862. ἀττικῶν μὲν τὴν μέσσην θύραν μέσσυλος φασὶ, μάστιγα μὲν τὴν μέσσην δύο ὡς φασὶν ἀνελίος διοτίους. ὡς ἢ μέσσυλον αὐτὸς φασί. Idem scribit Scholastes Apollonii ad librum 3. μέσσυλον ὃ, ἰσχυρῶς οἱ ἀττικῶν τὴν φέρουσαν ἔστι τὴν ἀνδρώνειον καὶ γυναικωνίτιον. Et hæc quidem de proprietate hujus vocabuli annotata sint, in cujus propositione falsus est Harpocratio, qui pro

Cur.

Curte illud positum esse à Lyfia existimavit. Nunc verò ad rem propius accedamus. Scribit Victor Turonensis in Chronico, Maximo V. C. Coss. Vitalianus Constantinopoli intra palatium, loco quem Delphicum Græco vocabulo dicunt. Justiniani Patricii factione dicitur interfectus. Delphicum porro ædes erat in palatio Constantinopoli, in qua Imperatoris erant stibadia; sic dicta à Delphica mensa, cui pocula superponi solebant, ut docet Procopius in libro primo Vandalicorum. ἡ ἀπὸ ἀπὸ τῆ βουατρίῃ, ἡ δὲ βασιλείῃς εἶναι σὺβάδα ζυγίζονται, δέλφια τὸτο καλοῦσι τὸ οὐκίμα. Erat igitur Delphicum ædes novendecimacubitorum, juxta quam erat ingens atrium, sive area, ut infra dicturi sumus in Annotationibus ad cap. 13. libri 5. In hac igitur area, seu Curte occisus est Vitalianus in Consulatu suo, anno Christi 520. ut docet Marcellinus in Chronico. Nam μισαυλος, seu μισαυλοῦς curtem significat, quæ media erat inter Andronitum & Gynæconitum, ut supra vidimus ex Harpocracione, & ex Authore Etymologici, & ex Scholiaste Apollonii, quod si μισαυλον pro janua accipere malimus, portam Delphici intelligere oportet. Sic Synodus Constantinopolitana sub Mena habita esse dicitur. ἐν τῷ μισαυλῷ πρὸς εὐρυκίῳ. Id est, in occidentali atrio venerabilis ædis beatæ Mariæ Virginis. Cedrenus anno 37. Justiniani ait conflavisse μισαυλοῦς majoris Ecclesiæ, quod Garsonastium dicitur. Glossæ veteres de habitatione, complurium interpretantur μισαυλοῦς. Theophanes in Chronico, pag. 158. scribit Justinianum ex Mefaulio, seu atrio Basilicæ III. cisternam magnam ædificasse. Glossæ veteres atrium μισαυλοῦς interpretantur. Cæterum quando Concilium in Mefaulio habitum esse legimus, non de subdiali area intelligendum est, sed de porticibus atrii. Neque enim Episcoporum Concilia sub Divo habebantur.

τὰ τὴν ἐκκαθάρσιν. Mallem scribere καταβαλόν. Neque enim Græcè dicitur, ποινῶν καταβαλόν, nisi metalli opinio. Sed rectius est καταβαλόν, quod Latini dicunt penas solvere. Ita loquitur Evagrius in cap. 32. hujus libri.

In Caput IV.

Ἐφ' ἑκάσται ἀναθεμάτι. Scribendum est ἐφ' ἑκάσται, ut habet codex Tellerianus, & Nicephorus. Sumpsit hæc Evagrius ex libello Monachorum, qui refertur in actione 5. Synodi Constant. sub Mena, pag. 712. τὴν γὰρ ἐν χαλκηδόνι ὄσαν συνόδον ἐφ' ἑκάσται ὡς εἰπὼν ἀναθεματίζει τολμῶν, ἐκείνους ταῦτι, πολλοὺς τῶν σιωπερυσάτων ἐν αὐτῇ ἢ χαλκηδόνι ὄσαν συνόδον τῶν ἰσῶν αὐτὸν ἐπισκόπων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔχων διαύχοις. Sic enim legendum est cum veteri Interprete: idque confirmat Liberatus in Breviario, cap. 19. Ita scribens de Severo. Sed vexabatur in Episcopatu, tanquam anathematizaret quidem Synodum, nominaret autem Episcopos Synodi.

Ἐν τῷ καλὴ μὲν ἐνδρονισμῷ σου Μαθού. Non intellexit hanc vocem Christophorus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit,

A Et maxime in litteris quæ ἐνδρονισμῶν, id est, quæ de Episcopis in sede Episcopali collocandis scriptæ sunt, &c. Rectius Joannes Langus in cap. 2. libri 17. Nicephori, sic vertit. Potissimum verò in eis quæ Enthronistica, sive synodales dicuntur, Epistolis, &c. Ita vocabantur Epistolæ, quas in Enthronismo, id est, in exordio Episcopatus sui ad se mutuò missabant Patriarchæ. Erant etiam Enthronistica homilia, seu conciones, quas Episcopi in auspiciis Episcopatus sui primas habebant ad populum. De his Liberatus in cap. 19. ita scribit, agens de Severo nostro. De quo hic loquitur Evagrius. Ferunt autem expositio ejus, quæ ab eo dicta est in enthronismo, in qua & univium suscepit Zenonis, & anathematizavit Chalcedonense Concilium, & communicare se confectur Alexandrino & Constantinopolitano.

Καὶ τιμοθέου. Timotheum Alexandrinum intelligit, qui Dioscoro juniore in Episcopatu successerat, ut scribit Liberatus in cap. 19. Breviarii. Neque enim Timotheus Constantinopolitanus Episcopus hic intelligi potest, cum Evagrius paulò antè dixerit, Severi synodicas Epistolas Alexandriæ tantum susceptas fuisse.

τῷ πρώτῳ τῆς ἀπὸ βασιλείας ἔπει. Immo anno secundo Imp. Justinii expulsus est Severus, anno Christi 517. ut rectè notavit Baronius.

ὁς ἱρεσίῃσιν τῇ ἐν τῶν ἀρχῶν. Comitem Orientis his verbis designari existimo, quæ civilis erat dignitas, ut ad Ammianum Marcell. jam pridem notavi. Nicephorus tamen hunc Irenæum Ducem rei militaris fuisse existimavit. Sic enim hunc Evagrii locum interpolavit. ὁς τῶν κτ' ἢ πλὴν ἀντιῶν στρατιωτικῶν ἢ ἄλλοις ταυμάτων. Sed mendum est in his Evagrii verbis, τῶν ἀρχῶν, quæ delenda esse existimo, aut certè corrigenda in hunc modum, ἀρχῶν ἀπὸ τῶν ἀντιῶν. quod quidem verius puto.

καὶ πᾶσαν ἀπὸ φυλακῆς. Procul dubio scribendum est, ὡς πᾶσαν αὐτῶν φυλακῆν ἀπέβη περιθύντα, &c. Jam supra observavi, sæpissimè in iis Evagrii libris, & positum fuisse pro ὡς.

Pag. 182.

Κιλευθεῖς τὴν ἐν χαλκηδόνι. Iustinus Imp. in exordio imperii sui lege latâ sanxit, ut omnes Episcopi Synodum Chalcedonensem susciperent: si qui verò eam suscipere nollent, sedibus suis pellerentur. Hujus legis meminit Liberatus in cap. 19. his verbis. Mortuo Anastasio, & Justiniano Imperatore, Severus à Vitaliano Magistro militum, viro religioso & orthodoxo accusatur, quod despiceret Imperatoris jussionem & Synodum non susciperet. Vide Baronium ad annum Christi 519. numero 145. Cæterum hic Evagrii locus an fam erroris præbuisse videtur Nicephoro. Ex eo enim quod Evagrius noster dixerat, Paulum successorem Severi jussum fuisse in enthronismo suo prædicare Synodum Chalcedonensem. Existimavit Nicephorus Paulum hunc occultè Eutychanum fuisse, quod tamen falsum esse docet Liberatus in Breviario, cap. 19. & Legati sedis Apostolicæ in relatione ad Hormisdam Papam, quam refert Baronius anno Christi 519.

ἰδιώτας ἀναρχήσας. Paulus Antiochenus Episcopus à Clericis suis, & à quibusdam ex populo Antiochenis accusatus est coram Legatis sedis Apostolicæ, adhuc Constantinopoli degentibus, & post illorum recessum, coram Imp. Justino, qui cum objecta sibi crimina diluere non posset, victus conscientie suæ testimonio, reculatorios libellos obtulit, petens ut à suscepto Episcopatus officio recedere sibi liceret. Quod cum ipsi permisum fuisset, sponte se Sacerdotio abdicavit, ut scribit Justinus Imperator in Epistola ad Hormisdam Papam, quam refert Baronius anno Christi 521. Etsi autem in supra dicta Epistola diferte non dicitur, cuinam Pauluseos libellos obtulerit. Mihi tamen videtur eos libellos Imperatori Justino obtulisse. Id enim indicat Epiphanius CP. Episcopus, in Epistola quam de eodem negotio scripsit ad Hormisdam Papam.

In Caput V.

μὴν δέκατον. Hunc locum non intellexit Christophorus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit. Anno septimo regni ejusdem Justini, mense decimo, Artemisio videlicet, id est, Majo, &c. Putavit scilicet Christophorus mensem decimum hic vocari Artemisium; sed non ita se res habet. Neque enim Artemisius decimus fuit mensis Macedonum. Hoc igitur tantum dicit Evagrius hoc loco, terræmotum illum Antiochiæ contigisse anno septimo, mense decimo imperii Justini. Ac de anno quidem infra videbimus, an rectè numeretur septimus. Mensis verò decimus rectè ponitur ab Evagrío. Nam terræmotus ille contigit mense Majo, ut testatur Evagrius & Theophanes. Hic autem mensis decimus erat imperii Justini. Justinus enim imperium auspicatus est die nono mensis Julii, ut notat Author Chronici Alexandrini. Proinde sequentis anni mensis Majus, decimus est imperii Justini. Et hæc quidem de mense, dubitationem nullam admittunt. Ad annum quod spectat, male Evagrius noster hunc terræmotum refert anno imperii Justini septimo, cum octavum potius dicere debuisset. Hic enim terræmotus contigit Indictione 4. Olybrio solo Cos. ut testatur Marcellinus Comes, & Theophanes in Chronico: qui fuit annus Christi 526. Quo quidem anno octavus ejusdem imperii ad mensem usque Julium currebat. Non rectè igitur Baronius hunc terræmotum retulit anno Christi 525. ab Evagrío in errorem inductus. Porro in MS. codice Florentino, ad hæc Evagrii verba id Scholium annotatum erat in margine, ὅτι δέκατος δέκατος μὴν λέγεται. Id est, Nota Majum vocari decimum mensem. Sed fallitur hic quisquis fuit Scholiastes. Neque Majus simpliciter & absolute mensis decimus dicitur ab Evagrío, sed tantum mensis decimus imperii Justini, ut supra dixi.

τελευταίον δὲ ἔσσι. Rectius in MS. codice Florentino scribitur τελευταία δὲ ἔσσι. Porro de hoc terræmotu, quo Antiochia eversa est, Justini Imperatoris temporibus, præter Theophanem & Cedrenum, loquitur etiam Procopius in

A libro primo Persicorum, pagina 67. & 68. ubi trecenta hominum millia eo terræmotu interisse scribit.

In Caput VI.

ἰσθαμίον τῆς ἰώας ἀρχῆς ἡγίας διέποντα. Id est, *Comitem Orientis, sub cuius dispositione erant provincia omnes Orientis*, ut docet Notitia imperii Romani. Hac dignitate præditum fuisse Ephremium, docet etiam Joannes Moschus, in cap. 47. Limonarii. *Et tempore*, inquit, *vir clemens, & misericordia operibus deditus Ephremus Comes Orientis erat, ac per ipsum adificia publica reparabantur: civitas enim terræmotu ceciderat.* Idem quoque testatur Photius in Bibliotheca, capite ccxxviii.

τότε δὲ Σεπτολίε. Mallem legere, ὅτε δὲ Σεπτολίε. Quemadmodum scribitur in codice Telleriano, & in Nicephoro, qui regnante Justiniano id cognomen Antiochiæ inditum esse scribit. Idem etiam testatur Stephanus Byzantius in voce Σεπτολίε, & Theophanes in Chronico. Contigit hic posterior terræ motus, mensis mensis Maji die nono ac vicefimo, Indictione septima, biennio post priorem terræ motum, ut scribit idem Theoph. pag. 151. seu potius triginta mensibus elapsis à priore illo terræmotu, ut rectè scribit Evagrius. Tot enim numerantur menses à die 29. mensis Maji, anno Christi 525. ad diem 29. Novembris, anno Christi 528. Quo quidem anno Indictio septima à Septembri mense numerari cœperat. Ex quo apparet verissimum esse id quod superius observavi, priorem illum terræmotum Antiochiæ accidisse anno Christi 526. non autem, ut Baronius existimavit, 525. Posterioram tamen terræmotum rectè Baronius retulit anno Christi 528. quod verum est. Nam cum Evagrii calculos sequatur, cum terræ motum anno 527. referre debuerat: siquidem prior ille terræmotus Antiochiæ, anno 525. Natalis Dominici contigisset.

In Caput VII.

τῶν τινι ἐπισήμων ἢ τῶν καίσαρος, πδλν. Musculus has postremas voces retulit ad vocabulum ἐπισήμων. Sic enim vertit. *Hic junctus erat nobili cuidam Cesarensi.* Alier tamen hæc verba construxit Nicephorus & Christophorus, & ea retulit ad verbum σωβῶ, quod præcedit. Quam quidem sententiam magis probo. Dubitationem tamen affert id quod sequitur in Evagrío, Zosimum scilicet ab ædificiis postulasse thuribulum. Nam si Zosimus erat in domo Arcesilai laici, quomodo thuribulum illic quærebatur, cum in domo laici moris non sit habere thuribula.

χρῆμα. Sic etiam legitur in Nicephoro, eamque scripturam retinuit Ortelius in Thesauro Geographico. Sed in optimo codice Florentino legitur χρῆμα, rectius procul dubio:

Sic enim eam Lauram vocat Ioannes Moschus A in cap. 24. Cum autem venisset in Eremum, & moraretur in cellis Chusibas, eadem miserationis faciebat opera. Ibat enim per viam qua ducunt à Iordane ad sanctam civitatem. Ubi notandum est cellas à Moscho dici, quam Lauram vocat Evagrius. Certè Laura nihil aliud erat quam cella Monachorum hinc inde dispersa, ut supra notavi. Moschus tamen in cap. 24. vocat Cœnobium Chusiba, ἡ δὲ λέξις γρηγορείου ἡ ἀπὸ γροα- εἰὸν λέγειν ἢ κλῖν ὅτι λέγει ἀδελφός ἐν τῷ κοινοίῳ, τὴ χουσίβω. Ceterum hæc verba, ἐν χουσίβω τῇ λαύρῳ, jungenda sunt cum iis quæ sequuntur intrā. Nicephorus tamen vulgatam distinctionem tucur.

Ἰπὸς τοῦ ἁγίου δὲ πλὴν καίσαρος, πόλις. Hic Ioannes B Abbas primūm fuit ac Presbyter Monasterii Chusiba: ex quo etiam Chuzibites cognominatus est. Postea verò Cesarientis Episcopus factus est, ut præter Evagrium docet Ioannes Moschus in capite 24. ἢ ἐν τῷ προσκομίζον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἰωάννην τὸν τότε πρεσβύτερον ὄντα τὸν ἰαίμελον χουσίβω πόλις ἢ ὑστέρῳ γὰρ οὐκ ἔστιν καίσαρος τῆς κτ' παλαιστίνης ἰπὸς τοῦ ἁγίου, τὸν μόνον διαπαλαισά βιον.

Pag. 386

παχίτητι ὄντι. Hæc verba Musculus in interpretatione sua permisit. Christophorus vero ita vertit. Quippe cum annis plurimis onustus sim. Quæ interpretatio ferri non potest; sequitur enim, & atate admodum proventus. Idem igitur utrobique diceret Evagrius. παχίτητας vocant Græci, homines crassos & obesos ac pingues. Quod genus hominum molle ac delicatum est, nec ad onus portandum idoneum. Suidas in voce παχίτης ita scribit, διαφέρει πάχης ἢ παχίτι. πάχης μὲν γὰρ λέγεται ὁ λιπαρός. παχίτι δὲ ὁ ἀνεπίδυντος. Nicephorus quoque hoc verbum non intellexit. Ejus enim loco ista substituit, ἢ δὲ ἰνδαιαν ἐπιτηρημίτην. ἢ ἰπὸς τοῦ ἁγίου. Procul dubio scribendum est προσκομίζον. Apud Nicephorum legitur, ὑπὸς τοῦ ἁγίου. Sed nostra emendatio melior videtur.

In Caput IX.

Pag. 387

ἰνὴν τε μὲν ἡμετέρας ἀπὸ τῆς ἡμέρας Auctōr Chronici Alexandrini pro tribus diebus habet quinque, Iustinianum enim à Iustino Augustum factum esse scribit, post annos octo ac menses novem, ac dies quinque imperii Iustini, Calendis Aprilis, Mavortio Consule: qui fuit annus Christi 527. Verum Auctōr illius Chronici à semetipso dissonat: nam Iustinum quidem Imperium misisse scribit die nono mensis Iulii, anno Natalis Domini 518. A quo tempore ad Calendas Aprilis anni 527. anni sunt octo, ac menses totidem, cum diebus uno & viginti. Quod si Cedrenum sequimur, qui Iustinianum à Iustino Augustum esse factum tradit 14. Aprilis, tum computatio Alexandrini Chronici erit certissima.

τὴν αὐτοκρατορίαν. In MS. cod. Tell. scriptum inveni, τὴν αὐτοκρατορίαν ἔσ. quod magis placet.

ὅτι ἰνὴν ἀπὸς τῆς ἡμέρας. Ex ipsius Evagrii calculo satis apparet addendum hic esse men-

sem unum. Nam cum paulò antè dixerit, Calendis Aprilis hujus anni, exactum fuisse annum octavum imperii Iustini, & novem insuper menses ac dies tres, consequens est, ut Calendis Augusti ejusdem anni, transacti fuerint novem anni cum uno mense ac diebus tribus. Ex quo colligitur, exordium Imperii Iustini duci à die vicesimo octavo mensis Iulii, juxta Evagrii sententiam.

In Caput X.

ἔτι καὶ τῶν ἀληθῶς ὡς τὰς ἐχθρῶν. Scribendum pu- to ἔτι καὶ αὐτῶν ἀληθῶς, ἔσ. id enim sensus postulat. Nicephorus quidem hujus loci sensum minime intellexit. Musculus verò cum optime exposuit hoc modo. Sive autem sic vere sentiebant, sive sic dispensatione quadam inter ipsos convenerat. Musculum sequutus est Christophorus, & novam periodum ab his verbis inchoavit hoc modo: sive igitur ita revera sentiebant, ἔσ. Nos verò hæc cum præcedentibus conjunximus.

καὶ ἰκονομασίαν. Musculus quidem interpretatur, per dispensationem. Quod non probo. Ioannes autem Langus vertit, ex composito. Christophorus autem, deducta opera. Ego per simulationem malui vertere. Opponitur enim τῇ ἀληθείᾳ. Per fraudem igitur ac simulationem id actum esse inter Iustinianum ac Theodoram nonnulli existimant, ut alter Catholicis, alter Acephalis adhereret. Gallicè dixerimus, Par politique.

Pag. 388

καὶ τὰς γε ἡμετέρας. Christophorus hæc de Acephalis intellexit. Sic enim exposuit hunc locum: Et ejus opinionis homines, si nosstrates essent, benevole & amicè complexa est: sin externe, præmiis benèquè remunerata. Nicephorus verò ἡμετέρας, Catholicos & orthodoxos interpretatur: quod probare nullo modo possum. Per ἡμετέρας enim Evagrius intelligit Orientales, ἀλλοδαποὶ verò sunt Occidentales.

In Caput XI.

τὸν παρόντι βίῳ. Assentior viris doctis, qui ante nos hunc locum ita emendarunt, τὸν παρόντι βίβλιῳ.

Ζωίλος διαδέχεται. In locum Theodosii Alexandrini Episcopi successit Paulus. Quo mox pulso, Zoilus in ejus locum est subrogatus, ut docet Liberatus in Breviario, cap. 23. Victor Turonensis in Chronico, & Theophanes pag. 188. Et Liberatus quidem Paulum hunc orthodoxum fuisse testatur. Victor autem Turonensis ac Theophanes hæreticum illum fuisse tradunt, & Dioscori nomen in sacris dyptichis celebrasse. Sic enim ait Victor Basilio V. C. Col. Alexandrina Ecclesia, Theodosio & Gaiano exulatis, Paulus pro eis prior Tabennesstatarum, Dioscori hæretici prædecessoris sui depositionem celebrans, Palæstino Concilio deponitur, & pro illo Zoilus ordinatur Episcopus. Theophanes verò de Paulo ita scribit: ἄτος πλὴν μνήμην στήθη τῷ ἀνίτη ποιήσας ἰβελὶθ τῆς ἰπὸς τοῦ ἁγίου βασιλείας. Melius

lius dixisset τὴν διασκόρην; nam Severus, ni fallor, adhuc superstes erat tunc cum Paulus eiectus est Episcopatu, id est, anno Christi 537. Hæc ideo annotavi, quod Baronius in Annalibus, de hoc Paulo, præter illa quæ à Liberato scripta sunt, nihil aliud dicit.

τὸν δὲ τῆς βασιλείας ἐπιφάνιος. Ermat Evagrius noster, qui Epiphanium ponit pro Mena. Anthimus enim Epiphanio successerat. Pulso deinde Anthimo, in ejus locum Mena Constantinopolis Episcopus ab Agapeto Papa ordinatus est. Post Consulatum Belisarii anno Christi 536. ut scribit Marcellinus in Chronico.

ὡς ἐν ἀπασιν ἐλοῖπον ταῖς ἐκκλησίαις. De hac pace & adunatione Ecclesiarum quæ facta est post ordinationem Pauli Episcopi Alexandrini, ita B loquitur Liberatus in Breviario cap. 23. Hoc ergo modo unitas facta est Ecclesiarum anno decimo imperii gloriosi Iustiniani Augusti. Cuncti siquidem Patriarchæ Synodum Chalcedonensem eo tempore suscipiebant, id est, anno Christi 537. Episcopus scilicet Romanus, cujus Pelagius Constantinopoli erat Apochryfarius: Paulus Alexandrinus: Ephremius Antiochenus, & Petrus Hierosolymorum Episcopi. Ex quibus Paulus cum initio rectam fidem simulasset, postea ad Eutychianam hæresin detrevit, ut supra notavi ex Victoris ac Theophanis Chronico.

Pag. 389

ἐκρήτῃσθαι τὴν ἐν χαλκιδονίαι σινόδον. Queret hic fortasse aliquis antiquitatis Ecclesiasticæ studiosus, quoniam ritu fieri solet hæc prædicatio Concilii Chalcedonensis. Respondeo eam prædicationem fieri solitam in ambone seu pulpito Ecclesiæ, ab Episcopo, vel ab alio cui Episcopus vices suas delegasset, dum Missarum solennia celebrarentur. Id docet Epistola, seu Libellus orthodoxorum Episcoporum oblatum Constantinopoli Agapeto Papæ, qui libellus refertur in actione prima Synodi Constantinopolitane sub Mena, ubi de Justiniano Imperatore ita loquuntur. ἢ διὰ τὸ τοιοῦτον ταῖς ἐκκλησίαις ἁγίαις τριακάραις συνόδους ἐν ταῖς οἰκίαις ἡποτε γινώσκονται θείας μυστηριαίας μεγαλοφώνως ὑπὸ τῶν ἱερῶν κηρύκων ἐκρήτῃσθαι. Vetus Interpres ita vertit: Et propter hoc statuit quatuor sanctas Synodos in divinis & sacris initiationibus, à sacris predicatoribus predicari. Existimavit scilicet hic Interpres, μυστηριαίας hoc loco accipi pro initiatione, seu Baptismo, ut plerumque sumi solet. Verum hoc loco θεία μυστηριαία sumitur pro sacrificio Missæ, idemque est quod θεία λειτουργία. Certè Chalcedonensis Synodus in Missarum solennibus primum prædicata est Constantinopoli, regnante Iustino seniore, ut videre est in actione quinta Synodi Constantinopolitane sub Mena, pag. 725. & sequentibus editionis Colonensis. Sed monendi sunt studiosi antiquitatis Ecclesiasticæ, ne se ab Interprete Latino in errorem induci patiantur, qui hanc proclamationem expletâ Missâ factam esse scribit. Cum tamen Græca aliter sonent: καὶ πάλιν παρελήθησαν κυριακῶν τε & δευτέρων λειτουργίας ἐπιτελεθῆναι ἐν τῇ ἁγίᾳ τῷ θεῷ ἐκκλησίᾳ, &c. Id est, Die Dominico, & feria secunda, cum Missa celebraretur in sancta Dei

A Ecclesia. Idem error ab Interprete admissus est infra, pag. 733. Et post lectionem sancti Evangelii, ex more sacra Missa finita, &c. Græca sic habent: καὶ μὲν πάλιν ἀνάγνωσεν τὴν ἁγίαν ὑαγγέλιον, καὶ ἔδωκε τῆς θείας λειτουργίας ἐπιτελεθῆναι ἐν τῇ ἁγίᾳ κληροδοσίᾳ, καὶ τὴν ἁγίαν μυστηριαίαν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ. Et post lectionem sancti Evangelii, cum Missa ex more celebraretur, & clausis januis, & sacro Symbolo ex more recitato, ubi ventum est ad Dypticha, &c. Quæ studiosus lector illic leget si totum hunc ritum quo quatuor œcumenicæ Synodi prædicatæ sunt, & in facis diptychis perlectæ, disere voluerit.

τοιοῦτος. Intelligit Novellam Justiniani 42, quæ refertur etiam in actione 5. Synodi Constantinopolitane sub Mena. Est in editione quidem Henrici Stephani, qui Novella Justiniani Græcè edidit, hæc Constitutio data esse dicitur, die decimo septimo Calendæ Augusti, Belisario V. C. Coss. In editione verò Concilii Constantinopoli sub Mena, data dicitur octavo Idus Augustus, post Consulatum Belisarii V. C. rectius procul dubio. Nam cum Justinianus eam Constitutionem promulgaverit adversus Anthimum ac Severum, post sententiam Synodi Constantinopolitane in eisdem prolata, sicut ipse testatur in exordio constitutionis: Synodus autem Constantinopolitana condemnationis sententiam in supradictos Anthimum ac Severum tulerit die duodecimo Calendæ Iunias, post Consulatum Belisarii: prorsus necesse est, ut Constitutio illa Justiniani promulgata fuerit anno post Consulatum Belisarii.

τοῖς ἰδίαις ἐξάρχαις. Exarchi hoc loco sunt Primates, seu Patriarchæ singularum Dioceseon ut paulo antè dixit Evagrius: quemadmodum exposuit Jacobus Syrmundus in libro secundo Propemptici, cap. 5. ubi de Exarchis optime ac doctissime differuit. Cujus exacte diligentie nihil superest quod addamus. Nec male Christophorus hoc loco ἐξάρχαις Archiepiscopus interpretatus est. Primates enim olim Archiepiscopi dicebantur, ut docet Isidorus in lib. 7. Originum, his verbis: Ordo Episcoporum quadripartitus est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis. Patriarcha Græca lingua summus pater interpretatur, quia primum, id est, Apostolicum retinet locum. Sic Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus, Archiepiscopi Græcè dicitur Summi Episcoporum. Tenet enim vicem Apostolicam, & præsiat tam Metropolitanis quam Episcopis.

In Caput XII.

βέλεται ἄσθ. Non placet conjectura doctorum virorum, qui pro βέλεται emendarunt βελούται. Neque enim Græcè dici potest βελούται ἄσθ. &c. Nicephorus in libro 17. cap. 10. pro his duobus vocabulis habet θινεῖτο, quod magis placet.

In Cap. XIV.

In Caput XIV.

Pag. 390. τῆ βίῃ παραλαβὴν. Scribendum est παραλαβὴν, ut jam alii ante nos observarunt. Porro de his Confessoribus Africanis, quibus Hunericus Rex Vandalorum linguam præcidi jusserat, & qui postmodum loqui non destiterunt præcis licet linguis, loquitur Marcellinus Comes in Chronico, Theodorico & Venantio Coss. ubi etiam quosdam ex illis à se vivos esse testatur. Idem scribit Victor Turonensis in Chronico, Consulatu tertio Zenonis Augusti. Et Victor Vitenis in libro de persecutione Vandalorum, Justinianus denique Imperator in lege 1. de Officio Præfecti Prætorio Africa. Quam Justiniani Constitutionem paulò post laudat Evagrius noster in hoc capite, licet Justiniano nomen perperam scriptum sit pro Justiniano. Plura vide apud Baronium, anno Christi 484.

In Caput XV.

Pag. 391. ἀξιόμαστον ἀνάγει. Mallem scribere ἀναγράφει, ut loquitur Evagrius in cap. 15.

In Caput XVI.

Pag. 392. ὄρα τὴν ἀπὸ Παύλου. De hac visione Justiniano in somnis oblata Victor Turonensis ita scribit, Justiniano Aug. 14. Col. Justinianus Imp. visitatione Latæ Episcopi ab Hunerico Vandalorum Rege Marcellino factæ, exercitum in Africam Belisario Magistro militum misit, contra Vandalos misit. Hujus Latæ Episcopi nominis Victor Vitenis in lib. 1. de persecutione Vandalorum. De hac porro expeditione Justiniani in Africam contra Vandalos, loquitur etiam Marcellinus Comes in Chronico, eamque refert Consulatu quarto ejusdem Justiniani, id est anno Christi 534. Idem scribit Marius Aventicensis in Chronico, Baronius tamen in Annalibus Marcellinum reprehendit, eamque expeditionem à Justiniano susceptam esse contendit, tertio ipsius Consulatu, anno Christi 533. Baronii sententiam confirmat Justiniani Constitutio de confirmatione Digestorum, quæ Pandectarum operi præfixa est. Sed pæce Baronii dictum sit, Marcellini ac Victoris sententiam veritorem putò. In Justiniani autem Const. cujus autoritate nititur Baronius; mendum irreperisse non dubito, & tertium Consulatum Imperatoris Justiniani à Librariis scriptum esse pro quarto. Idq; Justinianus ipse in supradicta Constitutione tam manifestè indicat, ut mirer à Baronio id animadvertum non fuisse. Sic enim loquitur Justinianus: *Leges autem nostras, quas in his codicibus, id est, Institutionum & Digestorum posuimus, suam obtinere robur ex tertio felicissimo Consulatu præsentis duodecime Indictionis, tertio Calendis Januariis, in omne ævum valituras.* Duodecimam enim Indictionem Justinianus quartum gessit Consulatum, ut testatur Marcellinus Comes. Verum objiciet aliquis duodecimam Indictionem cœptam esse ex Calendis Septembris, tertio Justiniani Consulatu. Ad

A aliud igitur argumentum confugiendum est, ut probemus id quod supra dixi: quarto scilicet Consulatu Justiniani, Vandalicam expeditionem cœptam esse, eamque Constitutionem quâ nititur Baronii sententia, scriptam esse Consulatu quarto Justiniani. Illud verò ita probari potest. In fine supradictæ Constitutionis, tam Græcæ quàm Latinæ, Justinianus mentionem facit Præfecti Prætorio Africa. Atqui Præfectus Prætorio Africa primum creatus est à Justiniano, Consulatu ipsius quarto, paulò ante Calendis Septembres Indictionis decimæ tertie, ut docet Lex prima codicis de Præfecto Prætorio Africa. Sic enim loquitur Justinianus: *Hæc igitur magnitudo tua cognoscens, ex Calendis Septembribus futura decima tertie Indictionis effectus mancipari procuret.*

B ἑβδομο τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐτ. Procopii verba ex libro primo Vandalicorum pag. 107. Hæc sunt: *ἑβδομο ἡδὲ τῶν αυτοκρατορῶν ἀρχῶν ἔχον ἰουστινιανός, &c.* Quæ verba annum septimum jam affectum significant. Quòd si expeditionem Vandalicam Consulatu tertio Justiniani susceptam esse dixerimus, ut Justiniani verba suadere omnino videntur; eùm circa æstivum solstitium Romana classis ad portum Byzantium appulerit, ac paulò post inde solverit, ut scribit Procopius, id est, circa finem Junii mensis: Justinianus annum tunc agebat Imperii sui septimum ac mensem tertium. Primus enim dies Imperii Justiniani ducitur à Calendis Aprilis. Sin verò expeditionem Vandalicam conferamus in quartum Justiniani Consulatum, erit hic annus Imperii ejus octavus; non autem septimus, ut Procopius scribit: quare verior est Baronii sententia, quæ & Justiniani Principis autoritate, & Procopii testimonio confirmatur.

C ἡ πέμπτον ἐνενηεσθὶ ἐτ. Consentit Justinianus Imp. in lege 1. cod. de Officio Præfecti Prætorio Africa, ita loquens: *Ut Africa per nos tam brevi tempore reciperet libertatem, ante nonaginta quinque annos à Vandalis captivata.* Marcellinus autem Comes in Chronico, scribit Carthaginem à Romanis captam esse nonagesimo sexto excidionis sue anno. Victor autem Turonensis nonagesimo septimo Vandalorum ingressionis anno Africam à Romanis Duce Belisario, captam esse dicit.

In Caput XX.

ἑρῦλοι. De horum conversione ad fidem Christi loquitur Procopius in lib. 1. Gothicorum, & Theophanes in Chronico, pag. 149. Hi eùm juxta Mæotim paludem in locis stagnantibus degerent, primum Eluri nominati sunt: ἑλῦρ enim Græcè paludes dicuntur. Jordanes in libro de rebus Geticis, de Herulis ita scribit: *Nam prædicta gens, à Blabio Historico referent, juxta Maotidas paludes habitans in locis stagnantibus, quas Græci Ele vocant, Eluri nominati sunt.* Idem scribit Author Etymologici, in voce ἑλῦρ. ἀπὸ τῶν ἐκείστων ἑλῶν ἑλῦροι κέκληται. ὁ δὲ πρῶτος ἐκ εὐδαικάτω γεννῆσθαι. Hos Herulos Helmoldus in Chronico Slavorum cap. 2. Gentem Slavicam esse dicit.

dicit. qui inter Albiam & Odoram habitabant, longoque sinu ad Austrum portendebantur, quos etiam alio nomine Heveldos dici scribit.

In Caput XXIII.

Pag. 397. επιμελή τε τῶν δ' ἑσιν. Non dubito quin Evagrius scripserit ἐπιμελή τε τῶν δ' ἑσιν ἵεσιν ἀνὰ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν. Sic enim habet Niceph. in cap. 13 lib. 17.

In Caput XXV.

Pag. 398. μηδ' ἴδὲ ἀπὸ τῶν κατασκόπων φοροῖν τῷ. Hunc locum correxi ex cod. Telleriano, & ex Nicephoro, apud quem ita scribitur: μηδ' ἴδὲ ἀπὸ τῶν κατασκόπων φοροῖν τῷ. Id est: Qui, cum nihil eorum qua agebat, ex animi sententia ipsi succederet, Ecclesiam reliquit, &c. Vide Procopium in lib. 2. Perficorum, ubi Ephraemum Episcopum falso accusatum esse dicit, quod Antiochiam Persis dedere in animo haberet: ac brevi postea metu irruptionis Persarum, in Ciliciam confugisse. De ornamentis vero ab Ephraemio datis Ecclesie Antiochenorum, nihil legitur apud Procopium.

In Caput XXVI.

Pag. 400. τῆ γραφῆ διαγράψαι. Dubium est, quid hoc loco γραφῆ significet, utrum picturam, & imaginem flammæ illius quæ crucis lignum profecuta fuerat; an scripturam. Musculus quidem pro scriptura accepit: quemadmodum etiam Christophorus, qui sic vertit: Ob quam causam imago in testudine Sanctuarii statua fuit, quæ inscriptione in basi incisa, hoc miraculum illis qui ejusdem ignari erant, commoustravit. Verum hæc interpretatio ferri non potest. Primum enim basis non dicitur de imagine picta, sed de statuâ duntaxat. Præterea si imago erat in testudine, ubinam quæso posita erat basis. Ego vero hujus miraculi imaginem depictam fuisse existimo in lacunari Ecclesie, cui fortasse inscripti erant aliquot versus, qui miraculum illud commemorarent. Similes inscriptiones leguntur in Thefauro Grutheri, & in Epistolis Paulini.

τῆ ἀδελφείας. In Nicephoro, & in codice Telleriano legitur ἀδελφείας. De hoc Adarmane Persarum Duce, ejusque in Syriam irruptione loquitur Evagrius noster in libro 6.

In Caput XXVII.

ἀπὸ ἀγέρον ἀπίεσι. Assentior Christophoro & Savilio, qui pro ἀπίεσι emendarunt ἐπίεσι. Sed & quæ proximè sequuntur, corrupta sunt, εἶτα καὶ ἐς ἐτέραν ἐφοδόν, &c. In Manuscripto codice Florentino scribitur, εἶτα καὶ ἐς ἐτέραν ἐφοδόν, &c. Sed locus adhuc mendo non caret. Scribo itaque: εἶτα καὶ ἐς ἐτέραν ἐφοδόν ἐς πολιορκίαν τῶν ἱερῶν κατὰ τὴν ὁμοίαν.

ὡς ἐστὶν τῶν φιλοπόνησιν. Mallem scribere, τοῖς φιλοπόνοις.

καὶ τὸ πέρας ἰδέσθαι. Totus hic locus corruptus est, ut legentibus apparet. Savilius quidem ad mar-

ginem sui codicis annotavit, forte scribendum esse ἰδέσθαι: quam emendationem, confirmat Nicephorus in cap. 16. lib. 17. ubi hunc Evagrii locum ita describit: ἰδέσθαι δὲ καὶ τὸ ἐξόν τῶν τῶν πίστεως ἀρρήτων, οἷς μάλιστα ἀληθῆ ἐστὶν καὶ σύνφορον. Id est, ut vertit Langus, Res ipsa quoque prædicationis ejus fides, quod veram maxime sit & sibi ipsi consentiens, confirmavit. Totum igitur hunc Evagrii locum ita scribendum existimo: καὶ τὸ πέρας ἰδέσθαι τὰ ἀληθῆ, τῆς πίστεως ἐς ἐξόν τῶν ἀρρήτων ἀγαθῶν. Id est, Et eventus ipse veritatem declaravit, fide scilicet vaticinium ad effectum perducente.

ὁπότε ἀγίος πῶς ῥωμαίων κέλονται. Procopius in libro 2. Perficorum, ex quo hæc desumpsit Evagrius, ita scribit pag. 83. ἐπιπροσθεῖν αὖ τῶν τῶν ἀγίων ἐξαζομένων ἐπίθετον. ὡς γὰρ τὸ ποιούμενον τῶν λατρίων φωνῆ ἐκάλουν ῥωμαῖοι. Quam autem ratione à Romanis construerentur hujusmodi aggesta, optime docet Apollodorus in Mechanicis. Quem librum à me nuper in Latinum sermonem conversum, unà cum aliis ejusdem argumenti Scriptoris, breviter, Deo dante, in lucem edemus.

τῶν ὁσίων κτὸν εἰκόνα. Hic Evagrii locus citatur in septima Synodo œcumenica, pag. 613 & à Barlaam in libro contra Latinos. De hac porro imagine non manufacta, quam Christus ad Abgarum misisse dicitur, vide Greterum in libro de imaginibus non manufactis. Cæterum notandum est, nec ab Eusebio in libro primo Historiæ Ecclesiasticæ, nec à Procopio in obsidione urbis Edessæ, ullam fieri mentionem imaginis à Christo ad Abgarum Regem transmissæ. Solam enim Epistolam à Christo ad eum missam esse scribunt per Thaddæum Apostolum.

In Caput XXVIII.

σταυρὸς ὑπὸ ἱεσιν ἑσιν. De hac cruce aurea quam Cosroes ex Sergiopolitanorum Ecclesia pro redemptionis pretio obtulerat, loquitur Theophylactus Simocatta in libro 5. Historiæ, cap. 13. ubi etiam Chosroes, hujus de quo Evagrius loquitur, nepos, diferte testatur crucem illam in honorem Sergii Martyris à Justiniano Imperatore missam fuisse Sergiopolim, & in Ecclesia sancti Sergii collocatam.

ὅτι καὶ φασὶ ἐν ταῖς τελευταῖαις. In optimo codice Florentino hæc ad marginem adscripta sunt: ὅτι φασὶ καὶ χροσρόν, ὅτι καὶ τὸ πρὸ ἱεσιν ἑσιν. Id est: Nota Evagrium de Chosroë dicere id quod nemo alius historia Scriptore commemoravit: eum scilicet sub exitum vitæ Sacramentum Baptismi suscepisse.

In Caput XXIX.

μὴ πρότερον ἰσθόρθαι. Addendus videtur articulus postpositivus, hoc modo, ὃ μὴ πρότερον ἰσθόρθαι, &c. Idque confirmat Nicephorus, qui hunc Evagrii locum ita descripsit: ὅτι καὶ ἔπειτα ἰσθόρθαι ὡς ἀκούει δυνάτορον καὶ παντακὸς ἐστὶν. καὶ μὴ ἔσθαι. Nulla certe pestis tamdiu grassata esse memoratur. Cœpisse autem traditur hæc lues anno post Consulatum Basilii, qui fuit annus Christi 543. ut testantur Victor Turonensis in Chronico, & continuator Marcellini Comitis. Victor quidem Turon. de hac peste ita scribit: Horum

exordia malorum generalis orbis terrarum mortalitas sequitur, & iniquum persecutione major pars populorum necatur. Continuatur autem Marcellini sic habet. Indictione 6. anno secundo post Consulatum Basilii, mortalitas magna Italiam devastat, Oriente jam & Myrico peragrâ atrivis. Et Victor quidem consentire videtur cum Marcellino, eam pestem anno secundo post Consulatum Basilii cœpisse scribens, quemadmodum tradit Marcellinus. Dissentit tamen revera unius anni spatio. Annus enim secundus post Consulatum Basilii apud Victorem Turonensem, idem est ac annus primus post Consulatum Basilii, Christi videlicet 542. Quippe Victor Turonensis, annum post Consulatum cujuslibet Consuldis proximè insequentem, perpetuò secundum appellat, non primum; sicut pluribus exemplis probari potest. Porro Evagrius nolter Victoris Turonensis sententiam sequi videtur. Ait enim Evagrius, luem illam cœpisse biennio post captam à Persis Antiochiam. Antiochia verò expugnata est à Persis, Justino juniore Consule, anno Natalis Domini 540. ut scribunt Marcellinus & Marius in Chronico. Baronius tamen hasc pestem cœpisse contendit anno Christi 544.

ἀλλυε θρηζοντ. Scribendum puto ἀλλυε θρηζοντ, quemadmodum legitur apud Nicephorum in cap. 18. libri 17.

ἐν δ' αὐτῆσιν ἔτσι. Assentior viris doctis, qui emendarunt ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτσι, quemadmodum legitur apud Nicephorum. Ita certè Savilius in margine sui codicis emendavit, & hanc notam adiecit, anno Christi 539. Putavit scilicet Savilius, Evagrium his verbis significare pestem illam præcipuè grassatam esse Indictione secundâ. Verùm Evagrius id non dicit, neque enim pestis illa adhuc grassari cœperat anno Christi 539. Id ergo tantùm dicit Evagrius: anno secundo ejusque Indictionis pestem illam gravius solito incubuisse.

ἰς χαμαιδιδακάλω. In optimis codicibus Florent. & Tell. scriptum inveni, ἰς χαμαιδιδακάλω ἐσι φωνῶντας, quod est elegantius. Et sic loquitur Evagrius supra in cap. xxvi. hujus libri, ubi se scholam Grammaticorum frequentasse scribit eo tempore, quo Antiochia à Chosroe expugnata est, id est anno Christi 540.

ὁὶ τὰς τὴν χωρίαι. Id est. Servos & colonos. χωρίαι enim sunt rustici, seu coloni, qui etiam χωεριοι dicuntur, ut notavi ad caput 40, libri 6, historiæ Ecclesiasticæ Eusebii. Sic certè Theophanes in Chronico pag. 139. de Dioscorigo junioris electione loquens: ἀνιχωρισαν, inquit, τὰ πλεθρὰ τῶν χωρικῶν. Ubi Anastasius Bibliothecarius rectè vertit. Multitudinem rusticorum.

ὄρδοον ἐν πεντηκοντῶν τῆς ἡλικίας. Ex hoc loco Natalis Evagrii facile deprehendi potest. Nam cum in hujus capituli exordio dixerit, tunc cum ista scriberet, pestis illius annum fuisse secundum & quinquagesimum: nunc verò asserat se dum hæc scriberet, annum ætatis egisse octavum & quinquagesimum, necessariò conficitur illum in lucem editum fuisse sex annis ante pestis hujus exordium. Porro pestis illa exorta est anno post Consulatum Basilii, seu duobus annis post exiduum urbis Antiochiæ, ut supra dixit Evagrius.

A Natus est igitur Evagrius anno Christi 536. aut 537.

ὁ ἑποσσω τῶν δὲ ἡρότων. Id est, Duobus his postremis annis nondum elapsis. Quod non moneam, nisi utrumque Interpretem in hujus loci versione lapsum esse animadvertissem. Nam Musculus quidem ita vertit. Cum autem ista scriberem, & annum ætatis quinquagesimum octavum agerem, & duo ista temporis spatia nondum elapsa essent, &c. Christophorus verò ita interpretatur: Cum autem ista scriberem, quinquagesimo octavo anno scilicet ætatis, non biennio ante, &c. Meliùs dixisset: Intra hoc postremum biennium.

τίταρι. ἀπ' ἀρχῆς διὰ δεκάετη. Hæc scintelligenda sunt, non quasi quatuor solidæ Indictiones transactæ fuerint à pestis illius exordio, ad eum annum quo ista scribebat Evagrius. Quatuor enim Indictiones solidæ annos efficiunt sexaginta. Atqui supra dixit Evagrius, tunc cum ista scriberet, annum fuisse pestilentiæ illius secundum & quinquagesimum. Non igitur de Indictionibus solidis accipienda sunt hæc verba. Nam pestilentia grassari cœpit in Oriente, Indictione quintâ, anno post Consulatum Basilii, qui fuit annus Christi 540. A quo si quinquaginta & duos annos ordine numeraveris, fiet annus Christi 594.

φιλοστρατ. δὲ θαυμάζει. In codicibus Florentino & Telleriano scribitur: φιλοστρατ. ἡδ θαυμάζει, quod tamen non probò. Quisnam autem sit hic Philostratus de quo loquitur Evagrius, & ubinam istud scripserit, incertum est. Philostratus Atheniensis historicus memoratur à Georgio Syncello in Chronico, anno primo imperii Aureliani.

pag. 405

In Caput XXX.

καὶ ἰνασ ἀρχὴ ναὺς μεγαλοφρονεῖς. Henricus Savilius particulam καὶ in suo codice expunxit. Eam tamen hic retinendam esse censo, transpositis tantùm vocabulis hoc modo: ἀστὴ καὶ πολλὸν ἀγίως καὶ μεγαλοφρονεῖς ἰνασ ἀρχὴ ναὺς ἰνασ ἰνασ.

In Caput XXXI.

αὶ δὲ φαλίδες κενῆ. Quæret hic fortasse aliquis, quid sibi velit vox κενῆ. Ait enim Evagrius, arcus seu fornices vacuos à solo usque ad culmen surgere. Igitur hoc loco intelligere debemus apertos, nullis columnis suffultos. Procopius libro primo de ædificiis, id de duobus duntaxat arcubus testatur. τὰν δὲ ἀψίδων αἱ μὲν δύο κατὰ κενὴ τῆ ἀίθρῃ ἐπατισήνασι ἐπὶ ἀνιχωρίῃ τε καὶ δόρτῃ πετῶν ἡλιον.

αὐτοῖς παρὰ τετράγωνα. Hunc locum pessimè veterunt Interpretes. Musculus quidem ita vertit: In dextro latere ad sinistram ordinata sunt in illis columnæ, &c. Christophorus verò interpretatur hoc modo: In dextro latere, sunt homini ingredienti ad levam columna ordinata, &c. Fraudi scilicet illis fuit unius conjunctionis ommissio, quam nos ex MS. codice Florentino supplevimus hoc modo: ἐν δεξιῶν δὲ κατὰ τὸ ἰσάνυμι, &c. Superest

perest nunc ut exponamus quid sibi velint verba illa quæ proximè sequuntur. παρατιτάχεται αυτοίς κίονες. Ipsi erunt sui Interpretes erit Evagrius, qui in lib. primo, cap. 14. Ecclesiam Symeoni Stylitæ sacram describens, eam ex quatuor porticibus constare dicit. Addeque: παρατιτάχεται, δι τὰς σκολιὰς κίονας, &c. Id est, iuxta porticus, columnæ ordine posita sunt. Quare hoc loco pro αυτοίς libentius legerem αυτοίς, subaudiendo scilicet ψαλίσσι.

ὑπερώατε μεταωρίζουσι. Hæc Canacula mulieribus destinata erant, ut seorsum in his consistentes, Missarum solennia spectare possent, ut scribit Paulus Silentarius in descriptione sanctæ Sophiæ, qui & Canacula illa, sive solaria, senis columnis ex marmore Thessalico suffulta fuisse dicit; cum tamen subtus binæ duntaxat essent, quæ solaria sustinebant, pag. 110. Θυλοτέρων ὑπερώα vocat Paulus, perinde ac Evagrius noster hoc loco, & Procopius in libro primo, ubi hoc sanctæ Sophiæ templum describit: quanquam Procopius porticus potius appellat.

ἄραι ἀφοῦ θύσαι. His verbis designat Evagrius discrimen quod erat inter columnas Ecclesiæ sanctæ Sophiæ. At enim columnas quidem quæ erant ad dextrum & ad sinistram latus Ecclesiæ, id est ad Septentrionem & ad meridiem, habuisse solaria, sive tabulata ipsis imposita, è quibus Fideles sacra mysteria quæ in altari celebrabantur, prospicere poterant. Columnæ verò quæ ad Ortum & ad Occalum solis erant sitæ, nullum solarium sustinebant; sed relicte erant nuda. Hæc ideo fufius exponenda exstimavi, quod Interpretes nihil hic vidisse animadverti, ac præcipuè Christophor-

σονον. πλάττει τὸ ἐμφοῦτε. Vide, si placet, descriptionem Ecclesiæ sanctæ Sophiæ, quam nuper in lucem edidit Franciscus Combefisus, vir de literis optimè meritis, pag. 254. Describit has fenestras Paulus Silentarius in Ephrafi quam nuper edidit vir doctissimus Carolus de Fraxino, & Procopius in libro primo de ædificiis.

ἐπιτελεῖσθαι. Idem scribit Sozomenus in fine libri secundi historiæ Ecclesiasticæ. Sed quod notandum est, neuter eorum, nec Evagrius, nec Sozomenus, Episcopis Constantinopolitanis id peculiare fuisse dicunt, ut in Apostolorum æde, quemadmodum Imperatores sepelirentur; sed generaliter loquuntur de Episcopis. Sanè Nicephorus in libro octavo capite ultimo disertè testatur, non solos Constantinopolitanos, verum alios quoque Episcopos, qui sanctitate vitæ præ cæteris emicuisissent, illic conditos fuisse. Sæpe enim eveniebat, ut Episcopi, vel ab Imperatoribus evocati, vel ob necessitates Ecclesiasticas ad urbem regiam profecti, ibi fato fungerentur. Sic temporibus Anastasii Alcisus & Gajanus apud Byzantium mortui, unoque sepulchro conditi memorantur in Chronico Marcellini.

In Caput XXXII.

ἐπιπῶν δὲ διὰ τὴν ἑρμηνείαν. In editione Roberti Stephani dicitur verbum ἐπι, quod Typographi Ge-

A nevenses ex Christophorsoni, aliorumve conjectura perperam suppleverunt. Ego verò ex codicibus Florentino & Telleriano hunc locum ita emendavi: ἐπιπῶν δὲ διὰ τὴν ἑρμηνείαν, &c. quam emendationem confirmat Nicephorus. Pro his enim Evagrii verbis hæc substituit: ἐπιπῶν δὲ διὰ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν.

In Caput. XXXIII.

δυσασπισῶν ἐν σὺν. Pro verbo δυσασπισῶν, quod procul dubio corruptum est, Nicephorus habet διασπισῶν. Pro Eulstochio autem Hierosolymorum Episcopo idem Nicephorus habet Sallustium. Sallustius quidem Hierosolymorum Episcopus fuit principatu Anastasii Augusti. Eulstochius verò sub exordium imperii Iustini junioris eundem Episcopatum gessit, ut testatur Theophanes in Chronico.

In Caput XXXIV.

ἐπιπῶν δὲ διὰ τὴν ἑρμηνείαν. Procul dubio scribendum est καθεστῶν, quemadmodum legitur apud Nicephorum in cap. 22. libri 17. ἐκκλησίας τῶν κεφαλῶν. Solebant olim laici non solum coram Episcopis ac Presbyteris, sed etiam coram Monachis, caput inclinare ad benedictionem accipiendam. Cujus rei illustre exemplum extat apud Sozomenum in libro 8. cap. 13.

ἢ ἐπιπῶν δὲ διὰ τὴν ἑρμηνείαν. De hoc terræmotu loquitur Auctor itinerarii Antonini Martyris, his verbis: Inde venimus in partes Syriæ, ubi requiescit sanctus Leontius, quæ civitas tempore Justiniani Imperatoris subversa est à terræmotu, cum aliis civitatibus. Venimus exinde Babilum, quæ & ipsa civitas cum omnibus quæ in ea erant, subversa est. Exinde venimus in civitatem Triari, quæ & ipsa subversa est. Deinde venimus in civitatem splendidissimam Beryto, in qua nuper fuit studium literarum, quæ & ipsa subversa fuit, dicente nobis Episcopo civitatis, cui cognita fuerant persona, exceptis peregrinis qui ibi perierant. Civitas porro illa, in qua requiescit sanctus Leontius, Tripolis est, ut supra annotavi. Hic terræmotus contigit anno vigesimo quarto Justiniani, ut scribit Cedrenus in Chronico, & Theophanes pagina 192. Memorabile est quod de Botry Phœnicæ urbe ab iisdem Scriptoribus traditur, in ea portum factum esse illo terræmotu, cum antea non extitisset: translato scilicet promontorio quod Lithoprosopon dicebatur. Verum in Theophane scriptum est βόστρου pro βόστρου. Quo scripturæ vitio inductus Interpres, hostram veritè gravi errore, cum Bosra sit Mediterranea civitas Arabia. Hujus urbis nomen restituendum videtur in itinerario Antonini Martyris, eo loco quem superius adduxi. Nam pro civitate Triari scribendum est Botry.

In Caput XXXV.

Pag. 410. ἐτίταυτο ἡ ἐκτὸς διττὸς ἐκκλησίας. Quis non miretur tres viros doctos in hujus loci interpretatione lapsos fuisse. Joannes quidem Langus ita vertit. Illius enim Ecclesiæ censetur. Atque ita fere Musculus. Christophorus vero omnium pessime interpretatus est hoc modo. Ab ea siquidem Ecclesia presbyter fuerat ordinatus. Putarunt scilicet subaudiendum hic esse, ἐτίταυτο ὁ θωμαῖς, cum tamen subaudiendum sit ἡπίστιος χερουζία. Id est, Annuum stipendium, sive elemosyna, qua ex redditibus Antiochensæ Ecclesiæ, quotannis erogari consueverat monasterio Abbatis Thomæ.

ἐν τῷ τῶν νοσῶτων καταχωρίῳ. Joannes Moschus in Limonario cap. 88. ait Thomam mortuum esse in Ecclesia sanctæ Euphemie quæ erat in suburbano Daphnensi. Itaque juxta nosocomium in quo peregrini hospitabantur, Ecclesia erat beatæ Euphemie: quemadmodum hodie videmus Xenodochii & Nosocomiis adjunctas esse Ecclesiâs. Porro Joannes Moschus ait hunc Thomam Apochryfariani fuisse monasterii sui, id est Procuratorem. Apochryfari enim dicebantur ii qui negotia gerebant Monasteriorum & Ecclesiârum, ut docet Justinianus in Novella 6.

Ἐφραίμῳ. Moschus in capite citato, non Ephraemum, sed Dominum vocat Episcopum Antiochenum qui successit Ephraemio. Hic Dominum vocat Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus.

In Caput XXXVI.

Ἐπιφανίῳ διαδύχτην. Hunc Evagrii errorem jam supra notavimus, quem Nicephorus etiam correxit. Verum Nicephorus ipse dum errorem Evagrii corrigit, alium committit. Menam quippe ab Agathone Papa ordinatum esse scribit, qui ab Agapeto ordinatus est in locum Anthimi, ut inter omnes constat.

Pag. 414. ἔθος παλαιόν. Hanc consuetudinem, ut scilicet particule sacræ Eucharistiæ quæ superfuerant, pueris abstumendæ distribuerentur Constantinopoli, etiam sua ætate permansisse testatur Nicephorus Callistus in cap. 25. libri 17. sequè dum puer esset & frequenter in Ecclesiis versaretur, partes eas accepisse scribit.

ἐκλύψου. Joannes Langus hunc locum ita vertit. Puerum cum matre divino regenerationis lavacro adhibuit, Deoque dicavit. Musculus vero & Christophorus longe pejus verterunt. Nam Musculus quidem vertit, servavit. Christophorus vero sic interpretatus est. Puerum cum matre lavacro regenerationis tingendos decernit. Ego vero locum ita vertendum esse non dubito. Puerum simul ac matrem regenerationis lavacro initiatos clerico adscripsit. Quod ita intelligendum est, ut Imperator puerum quidem illum inter Lectores Ecclesiæ cæseri jussit: matrem vero Diaconissam ordinari præceperit.

A ἐν οὐκείῃ. In hoc suburbano urbis Constantino-politana olim supplicia de noxiis sumi consueverant, ut jam pridem monui in annotationibus ad librum 28. Ammiani Marcellini pag. 362. Quibus adde locum B. Hieronymi ex Commentariis in caput 26. Matthæi qui sic habet, extra urbem enim & foras portam loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, & calvaria, id est, decollatorum sumpsere nomen.

In Caput XXXVII.

Ἐφραεὺν γὰρ αὐτὸν τὰ ὀρειθῆναι. Multi certe Monachi ab ejus communione sese abjuxerunt, eo quod Origenis dogmata asserere crederetur. Ex horum numero fuit Abbas Elias qui etiam ῥοσῆος dicebatur, ut scribit Joannes Moschus in cap. 19. Limonarii. Theophanes tamen in Chronico pag. 205. Macarium κατὰ οὐνοκλήν, id est, Per fraudem & calumniam ἐς sede sua pulsus esse dicit. Verum Theophanes prorsus alieno loco id refert, principatu scilicet Justinii junioris. Atqui Macarius Episcopus Hierosolymorum ordinatus est anno Christi 546. & cum biennio post ἐς sede sua exturbatus fuisset, in ejus locum subrogatus est Eustochius anno Christi 548. ut tradit Baronius. Dissentit tamen Victor Turonensis in Chronico. Macario enim annos octo Episcopatus attribuit, eoque superstitute Eustochium ordinatum esse ait anno ante Synodum quintam, id est, anno Christi 552. idque verus esse existimo.

C ἡ τοῖς αὐτὸν ἡγνησαμένοις. Sic etiam legitur apud Nicephorum in cap. 26. lib. 17. ἢ μὲν μικρὸν τοῖς αὐτὸν ἡγνησαμένοις προσέθειτο, &c. Ego tamen non puto Grace dici posse, αὐτὸν ἡγνησαμένοις. Scribo itaque ἢ μὲν τοῖς αὐτὸν ἡγνησαμένοις, &c. Subauditur enim τὰ ἀλεξάνδρειων.

Pag. 412.

In Caput XXXVIII.

Ἐν τῇ παλαιῇ μνηστῆρα λαύρα. Hujus novæ Lauræ mentio fit in vita sancti Euthymii. De eadem re Theophanes, licet alieno loco, in rebus scilicet Justinii junioris, ita scribit, ἐπεὶ ὅτι οὗτος ἡ ἀπὸ Θεῶν ἐκτεροδύρα, μὴ οὐκ ἐπὶ ἀποκρίσειον ἐξ ἀγάθων ἐξ μακαρίων, τῆς τῆς εἰσὶν λαύρα. μοναχὸς ἐξ ἐκκλησίας ὀρειθῆναι: ἐξ δὲ αὐτῆς ἐξελθὼν, ἐξ πάλιν ἀνεκρίσει μακαρίων ἐκ τῶν ἰδίων θῶρον. Id est, Eustochius autem veniens Hierosolimam, pro oâio quo adversus Apollinarem & Agathonem ac Macarium flagrabat, novæ Lauræ monachos expulsi, tanquam Origenistas. Quamobrem & ipse postea ejectus est, & Macarius in suam sedem restitutus. Baronius quidem Macarium in sedem suam restitutum esse existimat, paulo post ordinationem Eustochii: ac deinde Eustochium Hierosolymitanam sedem iterum obtinuisse, quippe qui quintæ Synodo Constantinopolitanæ per legatos suos interfuerit anno Christi 553. ut ex Evagrîo nostro, & ex actis supradictæ Synodi satis constat. Verum Baronius longe à verò aberravit. Macarius enim diu post quintam Synodum, pulso Eustochio in

fedem suam restitutus est anno 37. Justiniani post A Consulatum Basilij anno 24. ut scribit Victor Turonensis in Chronico, qui iisdem temporibus vivebat, nec istud ignorare potuit.

ὁ δὲ τῆς σαβᾶ. Hujus Cononis illustre textit elogium Cyrillus Scythopolitanus in vita sancti Sabæ sub finem, his verbis; *Qui Cassianus cum decimum mensem impleisset in administratione, deinde ex hac vita migrasset, Cononi post mandant monachi prefecturam. Mandant vero Deo, ut arbitror monachorum animos ad hoc movere. Fuit autem vir ille summe resplendens & relictis dogmatibus, & omni virtute, & recte factis: qui etiam in prefectura usus est magna cura & diligentia. Nam & eos qui illinc recesserant eiecit ab Origenistis Patres, rursus collegit: & Lauram que à frequentibus illis tumultibus & bellis hereticorum jam inclinata fuerat in genua, B erexit & veluti renovavit. De eodem Conone Hegumeno Lauræ sancti Sabæ loquitur Joannes Moschus, in cap. 42. ubi eum Eustochij Hierosolymitani Episcopi familiarem fuisse innuit.*

ἐπιτομή τὰ κατὰ θεόδωρον. Idem scribit Liberatus in Breviario cap. 24. his verbis. *Reserato aditu adversarius Ecclesie ut mortuus damnaretur; Theodorus Cesareæ Cappadociae Episcopus, dilectus & familiaris principum, secta Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, & Pelagij amicus, cognoscens Origenem fuisse damnatum, dolore damnationis ejus ad Ecclesiam conturbationem, damnationem molitus est in Theodorum Mopsuestenum, &c. Liberatus tamen nihil dicit de Rufo & Conone Abbatibus ab Eustochio missis Constantinopolim. Ex adverso autem C Evagrius nihil dicit de damnatione illa Origenis, quæ studio Pelagij Romanæ sedis Apochryfarij facta fuerat ab Imperatore Justiniano, & cui omnes Patriarchæ subscripserat; Zoilus scilicet Alexandrinus, Ephraemius Antiochenus, Petrus Hierosolymitanus, ut scribit Liberatus in præcedenti capite, id autem contigit anno Christi 538. ut tradit Baronius. Legatio vero illa Cononis ac Rufi aliorumque monachorum Palæstinsium missa est ab Eustochio Constantinopolim anno Christi 55. Eo enim anno Apollinaris in locum Zoili Alexandrini Episcopi subrogatus est; ut scribit Baronius. Eustochius vero in odium præcipuè Apollinaris Alexandrini Episcopi, monachos novæ Lauræ, tanquam Origenistas è monasterio exturbavit, sicut ex Theophane supra retulimus.*

Pag. 413. τὰς γὰρ ἀποκρύφους ἢ ἀμαρτίας ἐπισκέπτεται. Id est. *Apochryfarius erat Amasensis Episcopi. Habebant enim tam Patriarchæ, quam majorum Ecclesiarum Episcopi, Apochryfarios sive responsales, qui in Imperatoris palatio Ecclesiastica negotia procurabant. Quod à temporibus Constantini Magni usurpatum fuisse scribit Hincmarus in epistola 14. ad proceres regni. Habebant & monasteria suos Apochryfarios in urbe Regia, qui eodem officio fugebantur, ut supra observavi. Horum Apochryfariorum mentio fit*

in Novella 6. Justiniani. Plura vide in Glossario Pithoci ad Novellas Juliani antecessoris, & in Onomastico Kosveydi ad vitas Patrum.

ἰγγοράφως συνδεδωμένος. Joannes Langus hæc verba de Eutychiej ordinatione intellexit. Sic enim vertit. *Porro Vigilus etiamsi ei scripto interveniente, cum Eutychieo conveniret; assideretamen illi noluit.* Verum hæc interpretatio est contra mentem Evagrii atque ipsius Nicephori. Id enim tantum dicit Evagrius; Vigilium confensisse quidem iis quæ gesta sunt in Synodo; citamen interesse noluisse. Idque confirmatur ex actis Synodi quintæ Constantinopolitanæ pag. 112. Ex quibus discimus, Vigilium Papam qui tunc erat Constantinopoli, licet sæpius rogatus fuisset, tum ab Imperatore Justiniano, tum ab universis Episcopis qui in ea urbe collecti erant, ut ad Concilium veniret, idque ipse scripto pollicitus esset: nunquam tamen accedere voluisse. Porro, scriptum illud quo Vigilium definitioni Synodi confensisse ait Evagrius, nihil aliud est, quam constitutum Vigilij quod edidit Baronius ad annum Christi 553. vel ceterè epistola Vigilij Papæ quam primus Græcè edidit Petrus de Marca, unâ cum dissertatione doctissima, quam operæ pretium fuerit legere.

ἢ μισθὸν θεοῦ ἢ σωτήριον. Extat hæc sententia in collatione 8. Synodi 5. pag. 112.

ἡ ἑσάρτα ἢ δέκα κεφάλαια. Hæc quatuordecim Pag. 44 capitula, sive expositiones rectæ fidei, extant pag. 115. & 116. Synodi 5. CP.

ἐκ λιβέλλων ἢ ἐπιθεσθησάντων. In actis quidem Synodi 5. Constantinopolitanæ quæ Latino sermone edita ad nos pervenerunt, nihil extat eorum quæ subjungit Evagrius, de Origenis scilicet, & Evagrii ac Didymi condemnatione. Itaque Baronius acta ista mutila atque imperfecta esse merito existimavit. Nicephorus quidem hæc adversus Origenem ejusque sectatores gesta esse dicit in secunda congregatione; Theophanes vero & Auctor Chronici Alexandrini, quintam Synodum primo ac præcipuè collectam esse scribunt adversus errores Origenis & Evagrii ac Didymi; secundo autem loco adversus tria capitula.

ἰλλυρικῶν ἢ μανιχαϊκῶν ἱερατικῶν. Hæc verba desumpta sunt ex epistola Imperatoris Justiniani ad Synodum 5. CP. cujus epistolæ pars refertur à Gedreno in Chronico, ἐπὶ τοῖς δειγμασι ἡμῶν ὡς τινὲς ἐν ἡεροσολύμοις εἶσι μοναχοὶ δέκοντες πνεύματα καὶ πλάτωνι ἢ εὐαγγεῖοι κατακολουθῶντες, δὲ ἰσχυρῶς φροντίζουσι καὶ χηρῶν ποιήσασθαι περὶ τούτοις, ἵνα μὴ τέλειον εἶη τῆς ἰλλυρικῆς ἢ μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλὰς ἀποκρίσεις. Id est, *Cum igitur nobis nuntiatum fuerit, quosdam esse monachos Hierosolymis qui Pythagoram & Platonem, & Origenem & Adamantium sectantur, de his rebus curam & questionem habendam esse existimavimus, ne Græcico & Manichæico errore multos penitus perdant.* Idem legitur in Epistola Imperatoris Justiniani ad Menam de erroribus Origenis.

τὰς ἀγαθὰς ἐπισημαίας. Non possum probare interpretationem Christophorsoni, qui hæc

verba ita vertit. *Qui animum nobilitatis antiqua participem tenet.* Longe rectius Joannes Langus & Musculus ea interpretati sunt. Langus quidem hoc modo. *Qui animum obtinet celestis participem generositatis.* Musculus vero ita vertit. *Animum superna nobilitatis sortite Christianissime Imperator.*

τὸν πολυγενῆ τῶν πλάτων. Melius apud Nicephorum scribitur *πολυγενῆ*, neque enim Græce dici existimo *πολυγενῆς*. Eundem errorem jam alibi me observasse memini. Sed locus nunc mihi succurrit.

Σιδωρος ὁ ἀκριδᾶς ὁ καππαδόσιος. Quantum ex his Evagrii verbis colligere licet, erat hic Theodorus Cappadox ex numero monachorum novæ Lauræ, quæ fuit juxta urbem Hierosolyma. Hic est igitur Theodorus Nonni Origenistæ affecla, qui postea Cæsareæ Cappadocum Episcopus factus, Origenistarum B patrociniū aperte suscepit, ut scribit Cyrillus Sythopolitanus in vita sancti Sabæ. Porro cum hic Theodorus Cæsareæ Cappadocum Episcopus primas, ut ita dicam, partes egerit in Synodo 5. Constantinopolitana, ut ex ejus actis perspicui potest, quomodo nunc in eadem Synodo tanquam Origenista accusatur? Non igitur sine causa suspicari possumus, hæc quæ Evagrius, Theophanes, & Cedrenus gesta esse dicunt in 5. Synodo adversus Origenem, diu post illam Synodum adjecta ei fuisse ob argumenti similitudinem; non tamen in ea Synodo acta fuisse. Sic etiam gesta quintæ Synodi Constantinopolitanæ sub Mena adversus Anthimum & Zoaram, huic Synodo C quintæ Oecumenicæ subijci solebant, ut testatur Photius in Bibliotheca. Idem etiam probari potest ex iis quæ subnectit Evagrius. Ait enim multa impediçta, ex Evagrii ac Didymi & Theodori Mopluesteni libris collecta, ad eam Synodum relata esse. Quod si hæc in quinta Synodo Constantinopolitana gesta essent, ut tradit Evagrius, superfluum omnino fuisset atque inutile, Theodori dicta reperere quæ in supradicta Synodo toties recensita fuerant atque damnata. Itaque existimo hæc adversus Origenem acta esse in alia Synodo Constantinopolitana anno Christi 538. tunc cum Monachi quidam Hierosolymitani quibus Pelagius Romanæ Ecclesiæ Diaconus ac Mena Episcopus Constantinopolitanus favebant, libellum Justiniano obtulerunt, capitula quædam ex libris Origenis excerpta continente; postulantes à Principe ut ea capitula damnarentur, quemadmodum refert Liberatus in cap. 23. Breviarii. Vide Baronium ad annum Christi 538. Caterum conjecturam nostram prorsus confirmant ea quæ paulo ante scribit Evagrius; in iis videlicet gestis adversus Origenem insertam fuisse epistolam Imperatoris Justiniani ad Vigilium Papam de erroribus Origenis. Non igitur in Synodo quinta Constantinopolitana hæc gesta sunt anno Christi 553. Eo siquidem anno Vigilus erat Constantinopoli, nec necesse erat, ut Justinianus cum eo per litteras ageret. Acta sunt

A ergo hæc adversus Origenem diu antea, tunc videlicet cum Justinianus accepto libello Monachorum illorum Palæstinentium, epistolam scripsit ad Menam Episcopum Constantinopolitanum de erroribus Origenis: jubens ut collectis Episcopis qui in urbe regia aderant, & Abbatibus monasteriorum, errores illos condemnaret. Extat hæc Justiniani epistola Græce & Latine edita ad calcem Synodi quintæ Constantinopolitanæ. Alieno prorsus loco. Non enim pertinet ad Synodum quintam Constantinopolitanam quæ anno 553. celebrata est, sed ad alteram Synodum Constantinopolitanam quæ jussu Imperatoris Justiniani collecta est anno Christi 538. Itaque Baronius hanc epistolam Justiniani recte retulit ad eum annum quem dixi. In fine autem ejus epistolæ Justinianus discrete testatur, se ad Vigilium quoque Romanæ urbis Episcopum epistolam scripsisse eodem argumento. Sic enim ait; *Hæc porro eadem scripsimus non modo ad Sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum & beatissimum Papam senioris Roma & Patriarcham Vigilium, & ad ceteros omnes sanctissimos Episcopos & Patriarchas, Alexandria, Theopoleos & Hierosolymorum, ut & hi huic respiciant & hæc finem adipiscantur.* Denique anathematismi illi quos adversus Origenis dogmata in quinta Synodo Constantinopolitana contortos fuisse dicit Nicephorus, iisdem plane verbis leguntur in epistola Justiniani ad Menam, quæ scripta est diu ante Synodum quintam, anno Christi 538. ut ex Liberato docet Baronius. Idem quoque probari potest ex epistola quam Gregorius Magnus initio Pontificatus sui scripsit ad quatuor Patriarchas. Nam cum in ea epistola diferte profiteatur, se quintam Synodum Constantinopolitanam cum veneratione suscipere, in qua epistola Ibæ & Theodori ac Theodoti scripta quædam damnata sunt, de Origenis condemnatione nihil dicit. Quam profecto non omisurus fuisset, si Origenes in ea Synodo esset condemnatus.

ἰνὸν τῶν π. ἐκβαλλῶν. Hæc satis negligenter ab Evagio scripta sunt, qui causam depositionis Eutychii dissimulavit, ne Justiniani Principis memoriam aliquatenus offenderet. Quod si quis integram hujus rei narrationem legere desiderat, extat apud Surium in vita beati Eutychii Patriarchæ, ab Eustathio ejus discipulo eleganter conscripta, & apud Nicephorum in cap. 29. lib. 17. Baronius id factum esse dicit anno Christi 564. qui fuit ultimus annus Imperii Justiniani.

ἰωάννης ὁ. Hic est Joannes Scholasticus, cujus extat quædam Canonum collectio. De ejus ordinatione ita scribit Victor Truonenis in Chronico. *Anno 39. Imperii sui Justinianus Eutychium Constantinopolitanum Episcopum, damnatorem trium Capitulorum, & Evagrii Eremitæ Diaconi, ac Didymi Monachi & Confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit. & pro eo Joannem ejusdem erroris consimilem Episcopum facit.*

ἐν τῷ σελμῷ. In optimo codice Florentino A scriptum inveni σελμῷ, hic & in sequenti capite. Hujus prædii meminit Theophanes in Chronico pag. 151. ubi de Alamundari irruptione in Syriam scribit, ἡ ἕκαστε τὰ ἔξω καλχηδόνος ἢ τὸ σελμῶν κτήμα ἢ τὴν κοιτίαν χωρᾶν. Id est, Et incendit exteriora Chalcidis, vastavitque Serminum pradium & regionem Synegicam, in Græcis pro καλχηδόνος emendavi χαλκίδος.

A suscepit Joannes Junior, anno natalis Domini 560.

In Caput XL.

Ἐὶ τῷ τῷ κατασεισῶν. Rectius apud Nicephorum, & in codice Telleriano scribitur τῶν κατασεισῶν. Sic enim leges Grammaticæ postulant. Metaphora est ducta ab obsidionalibus machinis, quibus urbes expugnari solebant. Porro de hujus Anastasij Sinaitæ constantia in defendenda recta fide adversus hæresin Aphthartodocitarum, scribit etiam Eustathius in vita beati Eutychie Patriarchæ Constantinopolitani.

σωτατικῆς πρὸς τὰς ἀντιχριστιανικὰς λόγους. Mirum est tres Interpretes Langum, Musculum & Christophorionum, in unius vocabuli interpretatione simul lapsos fuisse. Græci σωτατικῆς & σωτατικῆς λόγους vocabant orationes ad valdicendum, earumque orationum peculiarem methodum nobis tradiderunt, ut jam pridem monui in Annotationibus Eusebianis pag. 226. Quæ hic repetere superfluum puto.

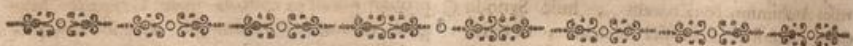
ἢ τὸ ἀποσφῶρον τῆς ἰσοεῖας. Savilius ad oram sui codicis emendavit ἢ τὸ ἀποσφῶρον. Sic tamen flagitant leges Grammaticæ. Eas tamen ab Evagrio nostro interdum sperni observavi. Nicephorus vero cum hunc Evagrii locum describeret, pro particula conjunctiva præpositionem substituit hoc modo: πρὸς τὸ ἀποσφῶρον τῆς ἰσοεῖας.

In Caput XXXIX.

Pag. 435. Ἀρρήτοις Σφίγκσις. Rectius in Nicephoro scribitur ἀρρήτοις. Quam scripturam confirmat etiam codex Tellerianus.

μακαρίου ἀυθὶς ἀποδοδόντος. Hic locus in primis notandus est adversus Baronij sententiam, qui Macarium in sedem suam restitutum esse credit ante quintam Synodum Constantinopolitanam. Verum hanc Baronij opinionem refellit hic Evagrii locus, qui Macarij restitutionem factam esse docet diu post illam Synodum. Evagrio subscribit Victor Turonensis in Chronico his verbis. Anno 37. Imperij Justiniani, Eustochius Hierosolymitanus Episcopus qui fuerat Macario superflue ordinatus, ejicitur: & rursus Macarius reformatur. Theophanes autem in Chronico, restitutionem Macarij confert in tempora Justinij junioris, ut superius observavi.

ἢ βυζήλιος ἰωάννης. Erat Evagrius. Neque enim Vigilio successit Joannes, sed Pelagius. Quo mortuo Pontificatum Ecclesiæ Romanæ

HENRICI VALESII ANNOTATIONES IN LIBRUM QUINTUM ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ EVAGRII.

pite 7. ubi Justinij processum ad Circum describit.

In Caput I.

ὉΝ κυροπαλάτιον. De officio Cyropalati multa jam dicta sunt à multis, quæ hic repetere superfluum est. Illud duntaxat admonebimus, Cyropalaten cum auræ virgâ semper prævisse, quoties Imperator in publicum procederet. Docet id Cassiodorus in formula curæ palatii, his verbis. Considera, qua gratificatione trañeris, ut auræ virgâ decoratus, inter obsequia numerosa, ante pedes regios primus videaris incedere. Ita certe Corippus in libro 2. de laudibus Justinij minoris, ca-

---- tunc ordine longo Incedunt summi Procere, fulgensque Senatus, Ipse inter primos vultu præclarus honore, Fratris in obsequium gaudens Marcellus abibat. Dispositorque novus sacre Baduarum ante, Successor sacri factus mox Cyropalates.

De hac auræ virgâ quæ Imperatoribus Romanis præferri consueverat, loquitur Paulus Silentarius in descriptione Templi sanctæ Sophiæ, haud procul ab initio.

--- ὀργάνηρος γὰρ ὡς ἴσμεν, ἢ ἀνέμιμα στωίμασπον ἀσπίδ' ἔτι, οὐ